

No. 45.

— Kristiania den 7 November 1868. —

3^{die} Harg.

Indhold:

J. S. Welhaven (med Billede). — Kronprinsens Amme. — Breve fra Stortinget. — De sidste Begivenheder. — Kristiania. — Nyheder.

J. S. Welhaven.

Johan Sebastian Cammermeyer Welhaven er født i Bergen den 22de December 1807. Hans Fader, bekendt for sin Originalitet, døde som Kapellan ved Bergens Domkirke i 1828; Bedstefaderen skal have været en Rostocker, som kom til Bergen i Slutten af forrige Aarhundrede (døde som Klokker ved Mariae Lyskekirke sammesteds). Moderen var af en gammel bergensk Familie; gennem hende er han — langt ude — i Slægt med Digteren P. A. Heiberg*). I 1825 blev han Student fra Bergens Skole og studerede derpaa en kort Tid Theologi. Ved Faderens Død opgav han imidlertid dette Studium, skal derpaa en Tid have tænkt paa at blive Maler — han havde adskillig Talent for Tegning — men opgav ogsaa dette, levede nogle Aar beskæftiget som Pædagog og Literat, indtil han efterhaanden udvikledes og modnedes til sit rette Kald og begyndte den Digtervirksomhed, som nu i snart en Mennefsalder har gjort hans Navn kjendt og fejret over Nordens tre Lande.

Welhavens første Studentertid staar som et besynderligt Vendepunkt i det unge Norges Udvikling. W.

viser sig allerede fra Begyndelsen af som den, der præget af sin Tid, dog endnu mere havde Lyft og Tone til at paatrykke Tiden sit, en ny Tids, Stempel. Han røbede sig tydelig som en af de stridige Naturen, som helst gaar imod Strømmen. Han kom da ogsaa ud i rette Tid til netop ved sin første Fremtræden at faa Bølgen af et helt ungt Folks første, voldsomme Begejstringsstorm lige imod sig.

Dette er den meget bekendte Digterkamp mellem Welhaven og Wergeland. Den begyndte

i Studentersamfundet, fortættedes i Blade og Brochurer og endte med at drage saagodt som alle hin Tids pennesføre Mænd ind i en Fejde, hvis Voldsomhed man nu neppe kan gjøre sig en Tanke om. Omkring Aaret 1830 begyndte Striden paa det politiske Feldt. Den norske Bonde, det egentlige „norske Folk,“ saa lang Tid besunget og lovprist, begyndte da pludselig — maaske til størst Overraskelse for dets ideale Poeter — selv at røre paa sig. Det vilde realisere i Praxis, hvad man

paa Vers saa længe og saa smukt havde nævnt som dets Opgave, Myndighed og Magt. Det vilde indtage den Plads, som forlængst var stillet det aaben, og som nu til Overflod Grundloven saa tydelig havde anvist. Lederen for Tidens demokratiske Bevægelse var fra først af „Statsborgeren“ (stiftet i 1831) med Skoleholderen Peder Pedersen Soelvolb i Spidsen, en Mand, „som havde forberedt sig til denne Løbane ved at drage om i Landet og agitere for Embedsmændenes Udelukkelse fra Stortinget.“ I et Øjeblik rejste der sig Røster fra alle Landets Kanter. Det var i „Statsborgeren“ og lignende Blade, Dpraab som følgende kunde læses: „Enevældets Gjengangere! Norges Aristokrater! Eders Haan har vi hørt — den er afmægtig! . . . Alt lyder de fjerne hule Drøn, som varslende bebuder Eders sidste Time; snart vil Lighedens, vil Frihedens Tempel knejse mægtigere end Eders stolte Paladser! . . .“ „Dette“ (at Bonden nu kom med) „giver et bekræftende Bevis paa den stigende Oplysning, Selvberedelse, Frihedsind og Overbevisning hos Bonden, om at han er i Besiddelse af den sande Nationalkraft, ligesom det alvorligen henpeges paa, at Staven snart ganske er brudt over Fortidens Usælselighed, Embedsmændenes taabelige

Johan Sebastian Welhaven.

*) Med en Tilsegnelse af „Norges Dæmring“ til Sønnen, S. L. Heiberg, skrev han:

„Min Mor er Datter af en Cammermeyer, og han var gift med Deres Faders Tante; og tro mig, blandt Kognaterne, jeg eier, er denne Dame mig den mest pikante.

Jeg venter, at de Tankegangen gjaetter; Hun gjør Dem efter Kjødets til min Fætter.“

Imponering, Magthavernes Gebærder, Trusler og Luner!... Stilen er ikke den fineste; men Meningen er grej. Det var dette Parti, som i Politiken ubelukkede Embedsmændene og satte Bønder paa Stortinget, som i Literaturen raabte: „Væk med Danerne!“ som paa det sproglige Feldt vilde have norsk og ikke dansk Maal (at det „ikke forvanskes fra Kraftens klingende Metallid til Trældoms læspende Loner“), fordrede „norske Skuespillere, norske Stykker, norsk Musik, norsk Theater i Norges Hovedstad!“ Det var dette Parti, som paa en Gang i Henrik Wergeland opdagede sin naturlige, sande, fødte Digter og drabelige Stridsmand. Han var med paa Alt: Med Geniets Skarpblik saa han hele Sandheden og Ketten, den historiske Net, i dette hundredemundede Raab, og med Fantasiens og den ungdommelige Poets hele Djærvehed og Urimelighed var han med paa alle Partiets Udfejlsjer. — Den Del af Folket, som ikke hylde disse nye Ideer, som havde sine Sympathier andetsteds, som ikke vilde løse eller sønderrive, men heller fæste de Baand, der bandt Norge til den gamle Unionsstat, til Kjøbenhavn, til Grindringerne derfra, dette Parti fandtes nok ogsaa ved Siden af; men det lod ikke høre fra sig; det store Skraal overvælde det aldeles. Alle søgte de sig ilde, trykket af Forholdene, de Vldste ønskede sig tilbage til det Gamle, og de Unge — ja, de forberedte sig, saa godt de kunde, paa det Nye; nogle læste Jus, nogle studerede Statsret, andre Statsøkonomi (Økonomi var jo Tidens Løsen), rejste til Udlandet, hentede Lærdom og Vaaben udenfra, og en enkelt tilbragte sin Tid med i Stilhed at skibe Sonetter hjemme. Dette var Stillingen, da Welhaven optraadte med sin „Norges Dæmring.“

En Forpostfegning havde allerede staaet før. Det var i det norske Studentersamfund og fremkaldte tildels dets Udplittelse i to; denne Strid var ikke af stor Betydning, men var dog Forløber til, hvad der kom. Wergeland havde begyndt at skrive og skrev — de allebeholdeligste, formløse Ting, det underligste Sammenfurium af Genialitet, Bombast og Uvorenhed, som nogen Literatur kan opvise. Det afspejlede fuldkommen hele Nøren rundt omkring ham. Han oversvømmede Studentersamfundet og Bladene dermed. „Man saa en Forfatter, hvis Stolthed det var ikke at kunne forstås, og et Publikum, der tolererede ham, og man havde ondt ved at sige, hvilket af disse Særsyn, der var det største.“ Welhavens første Debut var da et anonymt Digt imod denne Henrik Wergelands første Forfattervirksomhed (Morgenbladet 1830). Digtet begyndte med: „Hvor længe vil du rase mod Fornuften?“ og ender med: „Din Rang du sikrer dig med tusind Stemmer, Rang blandt Parnassjets Daaretslemmer!“ . . . Man ser, heller ikke denne Debut var den allereleganteste. Men han mente vel, som sandt var, at der skulde skarp Lud til, og han kæmpede med Folk, der, som han ved en senere Lejlighed udtrykte sig, „kun har Nerver for et Røllelag.“ Wergeland svarede; der opstod i Studentersamfundet striftlig en Stevkamp mellem dem, fremkaldt af Wergeland. Begge de unge Herrer brugte alt det grove Skjds, der ved en sllig Lejlighed kan opdrives, og Sagen blev meget omtalt, da Kampen ved en Indiskretion (af Digteren Schwach i Trondhjem) gennem Loviserne blev synlig ogsaa for Udenforstaaende. Jeg skal ikke længe opholde mig ved denne Stevkamp i „Lytter“, som det kaldtes; Frembringelserne er paa saa Undertagelser nær lidet vittige, og at Kampen vakte Opsigt, er mere et Bevis paa den Tids smaa Forhold og den til det yderste uvejrsvangre Lufts Tæthed end paa polemisk Digtighed, eller den giver Bidnesbyrd om, at der bag den personlige Kamp laa noget Større. Begge Forfattere bombarderede i nogen Tid hinanden paa Vers (med Skjældsord), indtil Kampen ganske morsomt endte med, at begge Forfattere gjenfaldt besyldte hinanden for literært Tyveri (af Vittigheder). Striden var imidlertid for Welhaven Anledning til en udførligere Kritik (1832) over Wergelands første Digtvirksomhed (fornemmelig Dverne, „Sinclars Død“ og „Skabelsen, Menneket og Messias“*). Han

fordømmer med Rette en hel Del deraf, erklærer Wergelands Forfatterbane „mærket med alle Poesiens Dødsfynder“ samt spaar ham literær og moralsk Undergang. Wergeland og hans Parti besvarede hovedsagelig dette som andre Angreb med at besyldte Welhaven for Misundelse. En almindelig Fremgangsmaade ved saadanne Lejligheder. Wergeland gif allerede dennegang for en stor Skald, Welhaven havde næsten Intet skrevet.

Da udkom i November 1834 „Norges Dæmring“. Den Opsigt, dette mærkelige Arbejde dennegang gjorde, er endnu ganske forklarlig. Det var et polemisk Digt i Sonnetform, med Motto af Byron. Wergeland skal først (fortæller H. Lassen) have villet ignorere Barket ved Spydigt at kalde det en blot og bar Samling af Skjældsord, „som tager sig ud som Beberen i Vand“. Men det lod sig ikke saa let slaa ihjel. Det „Strig“, om hvilket Welhaven paa et Sted i Bogen med bevidst Hentydning til Modpartiet siger, at „det dominerer os i Grunden“ — kom ganske rigtigt, beherskede i lang Tid hele den norske Presse og tjente saaledes selv til Bevis for Sandheden af den gjorte Besyldning. Det var ikke nok med, at Digtet var slet og Satiren jammerlig; men dets Tendens var en Skandal og Forfatteren en Fædrelands-Foræder! Sandheden er, at Digtet er overmaade skarpt, men i det Store taget fint udført, med en Tæthed i Tanken og en Slagferdighed i Udtrykket, som ved en Forfatters første Frembringelse særlig maa forbaufse. Forf. begynder med at skildre Norges kolde, træge, ensomme Vinterliv, da „man er lam paa tre a fire Sanfer“, da man, for at Livet ikke ganske skal slukne, i sin Nød griber til „Stimulanfer“: „man drifter Dus, forlover sig og danser“. Vinteren gaar bort, Sneen tør endelig op; men i det aandelige Liv er der evig Vinter. Efter en meget ondskabsfuld, men derfor træffende Revy af Landets Byer, gaar han over til at vise, hvorledes „Dæmringen“ hviler over det hele Land og alle dets Forhold. Vil det blive Dag, eller vil Mørket altid raade?

„Stal Anden ej slaa ud med Baarens Ranter og dele Sejren over Mørkets Harmes? Har da Naturens gavrige Arme kun Jist og Jern og Slagtebæg og Planter?“

„Al, jeg er blind for denne ydre Nøre; jeg søger Hjertet til de sprætte Lemmer, jeg kan ej samle disse brudte Stemmer, mens Grundafforden viger for mit Dre.“

— Man vil overalt have noget Nyt, Norsk; men hvor findes det? Hvad har man at sætte i Stedet for det Vldre? „Der er ingen Handling paa den hele Scene“. „Var her en Kamp, af, blot lidt Vaabengny!“ sukker han. „Her er Synet af en Narre-Fest af Syge, som i Sundheds-Drømme støje“. Man trumfer om sig „med Kjærenorskheds pralende Besjver“; men naar det kommer til Stykket, den Mand, som egentlig er den stærkeste, er dog „en Puddersky fra Fædrenes Parykker“. Saa udret da Noget, tilraaber han disse Nyhedsmand!

„Den ydre Lyng er splittet ad ved Løsen, og Reden hænger luftigt i det Høje; I gode Fugle, Vingerne prøberer!“

Der er et Strig, en Pladsten om i Skoven; men Vingen vorer indenfra med Møje, mens Ræbbet stikker frem og fsvadronerer.“

— Dog — siger han — trods alt det Mistrøstende og Mislykkede er alligevel det Hele at betragte som en Overgang, der maatte komme, og han ender Digtet med en meget varm og patriotisk Spaadom om Norges Fremtid.

Under den lange Forfjeringens Tid, der nu fulgte ovenpaa, holdt Welhaven sig saagodt som ganske taus. I et Brev „til Benner og Piender“ (1835) beklager han sig dog med Hefstighed derover. „Det kan ikke negtes — siger han —, at denne skindfattede Bornethed, hvormed man har søgt at kue en frimodig Meningsyttring, og det ovenikøbet en i satirisk Form, ligefrem røber en dyb Mands-Umyndighed, en rædson Uklarhed i Opfatningen af den høiere Civilisations naturlige og almindeligste Fænomener. Europas mest dannede Nationer har Skrifter af samme Tendens som mit; men man maa gaa tilbage til de mørke Mørhundreder for at finde Sideskytterne til en saa dum, fanatisk Forsølgning, som den, jeg nu lider.“ — I en Redegjørelse „Om norske Presseforhold“ (1838) skriver han følgende: „Da jeg skrev „Norges Dæmring“, vidste jeg meget godt, hvorledes

den vilde blive optaget, og dog kunde jeg ikke tilbageholde mine Besjendelser. — Jeg vilde ikke opnaa Andet end Friggjørelsen for den Sorg og Harm, der betog mig, naar jeg saa, at Norge i sit eget Indre truedes af en Forvirring, der spildte dets Kraft og hemmede dets Udvikling. Jeg medtalte da med velberaad Du det fulde Udbrud over mit Hoved; thi jeg havde en Stemning, hvori man bliver fortrolig med den Tanke: „Det er godt, at En dør for Folket.“

Sin første Del af Welhavens Digterliv har, forekommer mig, fortjent at nævnes udførligt, ikke alene fordi den var af indgribende Betydning for Digterens hele Liv; men ogsaa fordi den uvilkaarlig drager frem for Tanken Samfundstilstande, som endnu ikke er afluttede. Striden mellem Fortid og Nu, mellem Dansk og Norsk, mellem „Intelligens“ og „Bonde“ — man kalde det, hvad man vil, Navnene er maasse skiftede —, men selve Kampen, er den forbi? Er der ikke netop i vore Dage utvetydige Tegn til, at den maa komme op igjen, i andre Former, paa andre Kanter, med andre Vaaben; men om de samme Hovedspørgsmaal? Det er nu netop en Mennestealder siden hin første — og forhaabentlig voldsomste Kamp. Men hvem tør borge for, om ikke maasse netop i dette Øjeblik Rollerne i Stilhed fordeles mellem de nye Spillende, i det nye Drama? . . . Hvad Stridens Eftervirkning paa Welhaven personlig angaar, da udtaler han sig fire og tretti Aar bagefter paa følgende Maade derom: (Forord til første Bind af „samlede Verker“, 1868): „Denne min tidlige Strids-Periode forekommer mig næsten fremmed, og anderledes end dengang søger jeg nu at gjøre Rede for æsthetiske og literære Anskuelser. I hine Ungdomsdage havde jeg, sammen med dyb Følelse for en Forfatters Pligt og Ansvar, megen Kamp-Iver, og halvt medstræbende revs jeg ind i Fægtningen, inden jeg selv var rigtig vaabenklædt. Imidlertid fik Striden mærkelige Følger. Paa mit Forfatterkaar har det i alle Henseender og vedvarende øvet Indflydelse, at jeg begyndte Banen med Fejde og Kritik.“

Dette er sandt. Dommen over Welhavens hele Forfatterliv og den Udvillingsbane, hans Digtning senere tog, har længe været paavirket, jeg tilføjer, har længe lidt af denne Begyndelse. Han begyndte ikke som saa mange Andre med det store Folks Kjerlighed, men med dets Had; han arbejdede sig ikke frem sammen med, han naaede ikke frem ved Hjælp af, men udenfor, trods, ja, tværtimod den Folkstemningens mægtige Understrømning, hvoraf det for en stor Digter ellers er saa behageligt, styrkende at føle sig løftet og baaret. Henrik Wergeland vandt alle Folkets Sympathier saagodt som med et Slag, eller han vandt dem ikke, han havde dem; han kjendte de og anerkjendte de tidlig Alle, ligetil de Laveste, ja, især de Laveste; og han fortjente det! Thi han var det unge Norges Hjerte. — Men ufortjent var det med den Digter, som engang havde været hans Modstander, (og af hvis Kritik Wergeland vistnok selv har lært mest), at enhver Ros over Henrik Wergeland i lang Tid samtidig skulde blive opfattet som en Daddel over ham; ufortjent var det, at Eftervirkningerne af en Kamp, hvori de Begge havde haft Ret, drog sig ud i en Tid, da begge de stridende Parters Stilling var helt forandret. Først i de sildigste Tider, da Welhaven gennem mange og lange Aar ved en Række af betydningsfulde, nationale Arbejder har tilkjæmpet sig en sikker Plads i Literaturhistorien, har ogsaa Folket fulgt efter. Og nu kan det nok hændes, at Strømmen, — det er ikke nogen usædvanlig Bevægelse — næsten begynder at gaa i den modsatte Retning, at Enkelte er tilbøjelige til at sætte Welhavens Del i Sammenarbejdelsen af den nynorske Literatur for højt. Dette er en sildig, paa sin Vis trøstende, men ikke ganske farefri Gjengjældens Dom.

Efter i 1835 at have foretaget en Rejse til Danmark (ved Tilbagekomsten fra den var det, en Del Studenter af hans Uvenner truede med al prygle ham for hans unorske Udenlandsfart!), samt i 1836 at have gjort en kort Tur til Frankrige og Tyffland, blev Welhaven i 1840 ansat som konstitueret og i 1842 som virkelig Lektor i Filosofi ved Kristiania Universitet. Hans første Digtamling var da udkommen i 1839. — Den Forfatter, som fra første Færd af var sig bevidst og har udhævet, at „Digtningens Frihed har sin Stranke i Skjønheids-Linjen“, vidste ogsaa

*) Om disse Verker, fornemmelig sidstnævnte, som Henrik Wergeland kaldte „Republikanismens Bibel.“ skrev Welhaven: „Forfatteren, jeg og En til kjender dem; hvor heldigt, at hans sande Publikum neppe er større, og at han saa selv har to Beundrere for en Dabler.“

fra første Øjeblik af den Agtelse for sit Digterkald, at Intet fremkom, som ikke helt tilkjendegav sig som gjenarbejdet Harmoni, fuld Sammensmeltning af Mand og Form. „Fra Stolen“, siger han, „harde en Lærer, som jeg elskede, medgivet mig en skjærpert Sans for Digtekunstens Rytthed og Renhed.“ (Sigtes til den gamle Lyder Sagen, Overlærer ved Bergens Skole). Og Byrons Sætning: „second thoughts are best“ har han stadig haft i Erindringen. Welhaven har aldrig taget i Betænkning at nære stor Mistanke til Improvisation, har altid nøje udarbejdet sine Tanker til Klarhed og Gjennemfølgelighed. Han er endog bleven dadlet for sin Samvittighedsfuldhed i saa Henseende, idet man — maaske heller ikke ganske uden Grund — har fundet, at hans Produktionsfrihed og Umiddelbarhed derved har lidt, saa at man endog af og til har kunnet mærke Afpubsningen. („Det er en Kunst at skjule Kunsten.“) Welhaven har stadig udhævet:

„at i Tankens Løgt,
der griber Emnet i de mindste Delt,
er og den Mandens Glød, der gjør det Hele
til en i Sandhed gennemmoden Frugt“.
(Epistel til en uerfaren Digter 1855).

Saa formfuldendt Welhavens Lyrik end er, kan den ikke undgaa Betydningen for, af og til at være noget kold. — Denne første Samling indeholdt en hel Del stemningsfulde Digte; men endnu slog hans Arbejder ikke an i Folket; de blev hyppig stemplede som „Kunstdigte“, og hvor almindeligt de end blev skattede af de enkelte Kunstforstandige, de saa, saa var det dog først langt senere, efterhaanden som de gennem vore Komponister, (der særlig har lagt sin Elsk paa Welhavens Digting), bleve udbredte gennem Musikken, at de rigtig opnaaede at kjendes og almindelig skattedes, som de fortjente. Der var i denne Tid hos Welhaven Noget af Salondigteren. Dette blev følt; og det blev ogsaa mangen Gang udtalt meget mere end nødvendigt — Overdrivelse var der naturligvis i Alting — at han ikke skrev for, eller ikke engang fjøttede om at blive forstaaet af Masserne. Dette er Bemærkninger, som staar i Forbindelse med hele den Tids ydre Væsen, som heller dømt efter uberidste Sympathier end dannede sig en klar, uheldet Opfatning. Welhavens Muse har ofte faat undgælde for, at han ikke, som visse Andre — havde for Sik at bære sin Norfshed udenpaa Frakken, trykke „Folket“ til sit Bryst paa Bygden og drikke Dus med Malergutter paa syttende Maj. Welhaven gif i den Tid for en „Aristokrat“, d. e. politisk: en Landsforreder; han omgives med „Aristokrater“, han var under sin første Universitetslærer-Virksomhed yderst upopulær blandt Studenterne. — Kristiania Samfundsforhold var dengang som nu — og endnu mere end nu — smaa og pinagtige. Alle Menneſter kjendte hverandre, kom man hinanden nær, stødte man hinanden paa Armen. Der aander en ganske overordentlig Berøvelse, man kan næsten sige Fortvivlelse herover ud gennem Welhavens første Forfattervirksomhed. Hvor sukker han ikke derover i „Dæmringen“! Eller i hans profaiske Afhandlinger, hvor klinger det ikke igjen f. Ex. i „Kristiania Winter- og Sommerdiale“? Man behøver virkelig blot at tænke sig denne lille, formløse Hovedstad med sine smaa Forhold og store Prætenſioner, spidsborgerlige Selvfæber og trange Vennekredse, øde Gader og øde Landeveje og de samme Ansigtet overalt — for at danne sig et fuldt Billede af det Hele. Selvfæberet er ynkeligt nu, men var det saa meget mere dengang. „Denne Tilstand eller, maaske rettere, denne Mangel paa Tilstand“ — skriver W. — „yttrer sig for Sagtageren fast i ethvert Træk af vore selfæberlige Sammenkomster. Overalt spørger man om Nyt og Klager over, at der intet Ordentligt passerer. Man tager da fat paa Familie-Røniten med alle dens Smaafigheder. Den moderne Stræben giver sig Luft i halve Manerer, i hule, fremtvungne Recensioner eller, hvor en Dilettant gives, i endeløse Kunst-Beværtninger, der forudsætter den samme Taalmodighed og Udholdenhed hos Tilhørerne, som hos den Udsvende.“ . . . „Har du ingen „Løffe“, da staar din Sommerlyst paa den støvede, flyggeløse Landevej. Du maa ikke træde i Græsjet — disse Trær ere fredede — denne Gangstii stopper ved en Kartoffelmark — Vandet her er af en Kloaf, der kommer fra en Løffe — og Huset hist, der ser ud som et Herberger-Sted, er allerede optaget af

en Familie, som bor der om Sommeren. Dog — du kan seje ud til en af Verne, Søen er fri, og derude kan man altid opdrive en Snaas og en Kop Kaffe.“ . . . Hvilket Billede af Kristiania i 1834! „Der spilles, synges og parteres, man har det just som i Paris, blot at i Mt, hvad der præsteres, vi dumper paa vor egen Js.“ Og dog var Welhaven allerede tidlig „med“ og forsøgte at reformere Tonen i dette Selfæberliv. „At, der mærkes Spødmens godt og Kraften af Frugt, som ingen Jordbund har.“ — Welhaven opgav det snart. Derfor var ogsaa Welhavens Virksomhed og Indflydelse paa vore selfæberlige Forhold, dengang han deltog — thi han har haft en Indflydelse her, og den, der vil tage alle Sider med, maa ogsaa nævne denne — i det Væsentlige af negativ Art: Welhaven har været en ubarmhertig Kritiker, en flem Spotter; han saa skarpt og havde en overmaade skarp Tunge. Han hørte ikke til de „smille Menneſter“, hvem han selv etsteds i et Karakterbillede skildrer, „som blot hjælper til at sætte Stole om Bordet.“ Ivertimod, Welhavens spidse Bemærkninger og Evne til sarkastisk Vittighed er vel bekendt, og der er et ikke lidet Antal noksom citerede Anekdoter, karakteristiske Udtryk og Domme om Forhold og Personer, som endnu paa hans Regning gaar Byen rundt. Welhaven har i det Hele taget ført en, hvad man kalder, glimrende Personlighed; han har med et fjeldent aandfuldt Blik, et fint Ansigt og en smidig, klangfuld, overmaade højelig Stemme forenet et i høj Grad elegant Væsen og distingveret Fremtræden. Som Taler har han høftet nogle af sine største Triumfer, og der har i de sidste 30 Aar neppe været nogen betydningsfuld Lejlighed, ved hvilken man ikke har søgt at formaa Welhaven til at være en eller anden Stemnings eller Tankes veltalende Tolk.

I 1845 udgav Welhaven en ny Digtsamling og i 1848 atter „Halvhundrede Digte“, endelig en fjerde Samling i 1860. Hovedindtrykket heraf er i det Store det samme, som af hans første Digting: Klarhed og Formfuldendthed; men man ser nu mindre Salondigteren, mere Folkeedigteren. Splittelsens Kampe vare nu ogsaa, om blot for en Tid, forstummede, Lidenskabens var ialfald afsjøllet, Partierne og Forfæmperne havde ved at nærme sig hinanden forsonet hinanden. Smidertid var nyt Stof og nye Arbejdere kommen til. — Fra denne Tid skriver sig Welhavens bedste og stærkeste Digte, hans mest nationale Arbejder. I flere af disse har han med en Finhed, Friskhed og Malm i Udtrykket, som højlig maa berømmes, gaat ind paa Emner og løftet Stof, der var hans tidligere Digtervirksomhed aldeles fjern. Med en usædvanlig Nøjagtighed har han her undertiden truffet Lokalfarven. Et Par Fortællinger og Sagn med et halv humoristisk Tilfænit er ypperlige. For den norske Natur og dens Ejendommeligheder har Welhaven allerede fra den første Tid af vist megen Sans; nogle af hans naturbeskrivende Stemningsdigte er smaa Meisterverker. Men fornemmelig har han sin Styrke i Romancen. Af Digte fra forskjellige Perioder, som særlig er bleven kjendte og yndede, kan nævnes „Bergens Stift“, „Visen om Hellig-Olaf“, „Asgaardsreien“, „Koll med Bilen“, „Eivind Bold“, „Dyre Baa“, „Raad for Uraad“ o. s. v., og i en anden Smag: „Republikanerne“, „En Erindring“, „Protesilaos“, „Soirée-Billeder“. I en „Epistel til en uerfaren Digter“ har han fra en tidligere Periode afgivet adskillige interessante Beskjendelser sammen med sin Opfattelse af en Digtets Kald og Værd. — Som profaisk Forfatter har Welhaven optraadt i en Samling „Rejsebilleder og Digte“, væsentlig indeholdende Folkelivs-skitsjer og Naturskildringer (1851), samt i en Novelle, „En Sjal i Bildmarken“ (1860).

Under sin Virksomhed som Universitetslærer har Welhaven foruden Filosofi, i hvilket Fag han blev ansat, — ogsaa holdt Foredrag over forskjellige æsthetiske, især literaturhistoriske Emner. Han kan nævnes som Forfatter af en velkveven Biografi af Holberg, ligeledes har han haft Fortjeneste af at fremdrage et Par mærkelige Digtere fra ældre Tid, nemlig Peder Dafs og Claus Friman, af ufortjent Glemsel. Mest betydningsfuld er imidlertid paa dette Felt hans Afhandling om „Ewald og de norske Digtere“ eller om „Betydningen af det norske Selfæbers Opposition mod den Ewaldske Poesi“, et fyndigt Stridskrift, hvori

han med megen Varme hævder de norske Digtere, især Wessels store og gavnlige Indflydelse paa Fælleſliteraturen. I den Anledning opholdt han sig et Aars Tid i Kjøbenhavn 1847—1848.

Welhaven blev i 1845 gift med Josefina Marie Angeliſque Bidoulac, Datter af en fransk Emigrant. Han blev det følgende Aar, 1846, udnævnt til Professor i Filosofi; fra denne Stilling har han netop i disse Dage søgt Afsted. Welhavens Helbred har i den sidste Tid ikke været den bedste, han har lidt af Nervesvækkelse og endog i længere Tid maattet afholde sig fra al anstrengende Landsbestjæftigelse. Det er vel derfor at befrygte, at hans Digter- og Forfattervirksomhed nu maa anses som endt. Hvilket Haab eller hvilke Drømmer man end kan nære i saa Henseende — denne Mand har arbejdet en lang og tung og virksom Dag i sit Lands Tjeneste, og medens Dømmen om hans Gjerning efterhaanden gaar over fra Dagens Strid til Literaturhistoriens Stillehed, vil hans stormfulde Livs Aften hvile ud i hans Folks Hæder og Hengivenhed. m.

Kronprinsens Amme.

(Uddrag af Auerbachs „Auf der Höhe.“)

(Fortsættelse fra forr. No.).

Efter denne Dag var det, ligesom der var foregaaet en Forandring med Dronningen. Hun syntes, hun havde forurettet alle sine Underfaatter ved sin syndige Tanke, og derfor var det hende meget om at gjøre at gjenoprette denne Forurettelse. Valpurga og den Lille var dog de, der først og sidst sysselsatte hendes Tanker; med dem stelledes og puslede hun hele Timer. En Dag, da Livlægen var tilstede, og hun saa rigtig ømt og kjærligt paa sit Barn, begyndte det at smile. „Ser De, Fru Dronning! vort Barn ler?“ raabte Valpurga. „Det er første Gang, og idag er det syv Uger gammelt.“ — „At, jeg har set mit Barns første Smilen; men dets Far skulde ogsaa set det.“ — „Ah! De behøver ikke at sætte et saadant Ansigt op for det,“ mente Valpurga, „le De bare mere, saa ler han ogsaa mere, og alle Deres gode Blik blir siddende fast i hans Ansigt.“ Barnet lo nu stærkere og stærkere, indtil Livlægen matte bede de to Mødre om ikke at ophidse det mere; men Valpurga havde Ret, det indrømmede han; naar man ser venligt paa et Barn ret ofte, saa faar dets Ansigt ligesom et venligt og hjerteligt Præg.

En Dag, da de to Mødre sad saa i al Stillehed og saa paa hinanden, spurgte Dronningen: „Hvordan er Din Mand?“ — „Min Mand? Na, der er ikke en ond Blodsdraabe i ham. Han er jo lidt klodset, gudbevares; men det er bare, naar der er Folk tilstede, for han har ikke været stort sammen med Folk. Han er slet ikke dum, Ivertimod; men han kan ikke forklare sig rigtig for Andre end mig, og han er tilfreds med, at jeg ved, at han er en bra Mand. Han bruger nok lang Tid til at tænke; men naar han saa er færdig, saa har han saamen tænkt rigtig godt. Ser De, Fru Dronning, jeg kunde nok faat en Mand, som havde været mere vittig; men han var dog den bedste, og vi har saamen aldrig angret paa, at vi slog os sammen og blev et Par, for vi er saa lykkelige, saa lykkelige, og ved vor Guldsprins faar vi nu ogsaa Formue, ja, vi har alt faat den. Tilgiv, Fru Dronning, jeg prater vist formeget!“ — „Nej, det fornøjer mig meget at høre Dig tale saaledes, for saa skjønner jeg, at disse verdensfjerne Menneſter lyver, naar de siger, at simple Folk ikke kan være lykkelige, og at Folk paa Landet slet ikke er saa bra, som vi tænker.“ — „Nej, det er de heller ikke,“ faldt Valpurga hende i Talen, „der findes virkelig ikke noget Slettere end Folk hos os.“ Ja, gudbevares, der er nok bra Folk ogsaa blandt os; men der er saa mange onde og ugudelige og tyvagtige og misundelige Folk i vor Bygd, at det Halve kunde være nok.“ Dronningen likte ikke, at Valpurga anlagde sine Standsfæller, men sagde ikke Noget. Efter de havde siddet tause en Stund igjen, sagde hun: „Man fortæller, at hjemme hos Eder tror man paa Havfruen; tror Du ogsaa paa hende?“ — „Om jeg tror paa hende? ja, det ved jeg virkelig ikke rigtig; men man siger, at det skal være

sandt, og min Far har set hende, tre Dage før han døde, og da var det sikkert, at han maatte dø. Men man siger ogsaa, at det var Waldekerinden." — "Hvem er Waldekerinden, da?" — "Det er Fruen fra Wörth." — "Hvad vil det sige?" — "Det er et Stykke Land midt i Sjøen, rundt omgivet af Vand." — "Altsaa en Ø?" — "Ja Den kalder man det ogsaa." — "Og hvad er det saa paafærde med Waldekerinden?" — "Engang for mange tusind Aar siden var der en Ridder ved Navn Waldeck, og han var Korsfarer. Han drog med mange Keffere og Konger til det hellige Land og til vor Frelfers Grav, og da han rejste, sagde han til sin Kone, som han lod blive hjemme: „Du er en bra Kone, lad mig nu se, Du blir mig tro.“ Og da han nu mange Aar efter kom hjem, ganske sort og forbrændt af Solen i Østerland, fandt han sin Kone hos en Anden. Og da bandt han denne Mand og Konen sammen, lagde dem i en Baad og førte dem over til Wörth, og der lod han dem ligge, og der laa de nu uden Noget hverken at spise eller drikke, saa de tilsidst døde af Sult, og Fuglene spiste dem op. Det var nok ikke mere end de fortjente; men græseligt var det dog. Og nu ser man ofte ved Midnattstider en blaa Flamme fra Wörth, og man siger, at Waldekerindens Sjæl er faret i Havruen, og at hun flakker om og ikke kan finde nogen Ro, hverken Nat eller Dag.“ Saa fortalte Valpurga. „Jeg har da vel ikke gjort Dem bange?“ spurte hun bekymret, da hun mærkede Dronningens stirrende Blik. „Man fortæller det bare saa, ser De.“ — „Nej, nej! Du behøver ikke at være ængstelig. Men der flyver mig saamange underlige Lanter gennem Hodet.“ — „Ja, jeg kan nok tænke det. Det maa ikke være grejt at være Husmor i en saa stor Husholdning, saa mange Menneſker, som der er paa Slotet.“ Dronningen kunde ikke bare sig for at le højt over Valpurgas Dumhed. Valpurga blev forelegen og vidste intet andet Raad end at begynde at synge for hende, og da hun var færdig med sin vakre Sang, skottede hun bort til Dronningen; men denne var atter bleven tankefuld, og hun fik ingen Ros.

Der kom nu en stor Dag. Dronningen skulde nemlig for første Gang ud at høre, og hun tog Valpurga og Kronprinsen med sig i Vognen. Valpurga udbro, da de sad der: „O Guds fri Luft er De dog tusind Gange vakrere. Jeg har i den halvmørke Stue ikke haft en Anelse om, hvor vakker De var, Fru Dronning!“ sagde Valpurga. Dronningen sagde paa Fransk Noget til den ved Siden af hende siddende Overhofmesterinde. Da sagde Valpurga: „Maa jeg bede Dem om Noget, naadige Dronning?“ — „Ja med Fornøielse!“ — „Jeg tror, at det skader Barnet, naar man sidder og snaffer Fransk, saa det hører paa det. Saadan en liden Sjæl forstaar det nok, fordi om han ikke kan gjøre sig forstaaelig, og da tror jeg, man forvirrer den lille Hjerne paa ham. Jeg ved ikke rigtig, hvorledes jeg skal sige; men jeg føler det, og det jeg føler, det føler mit Barn ogsaa.“ — „Hun har Ret“, sagde Dronningen til Overhofmesterinden. „Et Barn skulde, før det har lært at snakke rigtig, ikke høre nogen anden Lyd, end sit Modersmaal.“ — „Ja, Modersmaal ja“, raabte Valpurga. „Ser De, De har truffet det. Det laa mig yderst paa Tungen; men jeg kunde ikke finde paa det.“ Valpurga var lykkelig. Nu blev der maaste ikke snakket Fransk i hendes Nærhed; thi der, hvor Barnet var, der var hun.

Saa kom Dagen, da hele Hoffet skulde rejse paa Landet; men først var det bestemt, at en vigtig Handling skulde gaa for sig. De Millioner Menneſker, som gjerne vilde saa se sin tilkommende Konge, skulde tilfredsstilles ved et Øjeblik i Drets egentlige Betydning: Kronprinsen skulde fotografæres, idet Folket bogstavelig har ham paa Hænderne, og Valpurga skulde være Folkets Repræsentant. Hun stred rigtignok imod denne Plan med baade Hænder og Fødder. Man maatte hverken lade et Barn se sig i Spejlet eller lade det male, før det var blevet aarsgammelt, og saalænge som man ikke lader det se sig i Spejlet, kan det spejle sig i sin venstre Haand. Men det hjalp nu ligemeget, hvad hun sagde, og hun maatte dertil. Hun tog derfor sine bedste Klæder paa, og Kronprinsen blev ogsaa pyntet; men da hun kom bort til Kunstneren med ham, hed det be- standig: „Billedet er mislykket“. Valpurga blev

bange, hver Gang hun hørte dette Raad fra det mørke Kammer; thi derinde var det Hegeriet gif for sig. Hun blev mere og mere urolig. Men tilsidst fandt Livlægen paa, at Kammermusikusen skulde spille Valpurgas Jndlingsmelodi i Sideværelset. Saa snart Melodien begyndte, maatte hun svømme med i Tonernes Strøm, hun blev munter og frimodig, og Barnet ogsaa. — Hurra! Billedet blev vellykket.

Nu var altsaa det gjort, og saa var der Intet til Ginder for, at vi en vakker Sommerdag finder Valpurga i Dronningens Vogn og paa Vejen til Sommerlottet.

Undervejs spurte Dronningen: „Hvad er det, som fejler Dig? Du ser saa rar ud.“ — „O Du søde Gud! Ja bliv ikke ond paa mig, Fru Dronning, men at her kjører jeg i en Vogn med 4 Heste for, og der trækker og arbejder mine Lige, de er ofte sørgmodige, og jeg ved, at Kvindfolkene har ondt i Ryggen af at gaa og hyppe Poteter. Og da synes jeg, det er akkurat, som om jeg havde Lyft til at bede alle disse Menneſker om Forladelse, og saa vilde jeg sige til dem: Vær bare rolig, om et Aar er jeg ligesom I igjen. O, Fru Dronning! De forstaar det nok De, som forstaar Alt.“ — „Ja, jeg forstaar Dig nok“, svarte Dronningen. „Jeg har ofte tænkt med Bedrøvelse paa, at Du maaste ikke vilde finde Dig lykkelig hjemme, naar Du kom igjen; men nu tror jeg det. Guff altid paa, at vi, som sidder i Vognen, har det ligesaa ondt, som de, der gaar barfodet og hypper Poteter.“ — „Ja, det ved jeg nok“, sagde Valpurga. „Jngen kan mere end spise sig mæt, sagde Far altid, og Fyrstinderne maa ligesaa vel som andre Kvinder føde sine Børn med Smerte; det er Noget, som Jngen kan fri dem for.“ Mere blev der ikke af Samtalen dengang, og uden Afbrydelse fortsattes Vejen til Slotet.

Valpurga var uendelig lykkelig paa Landet. Der kan man se saa langt, og den vakre store Have og overalt gode Bænke, og Springvand og Swaner og en Fjerdingvej borte et fortrinligt Mejeri med Kjør, der stod i et Fjøs, som var meget vakrere end Dansesalen hjemme hos Gemseværten. Valpurga sad næsten hele Dagen med Dronningen i det Frue. „Maa, Valpurga! Hvor- dan gaar det?“ spurte Baum en Dag, som han saa Ammen, idet han gif forbi. „O Gud“, svarte hun, „her er jo et rent Paradis.“ — „Om i Paradis var det endda bedre, for der var der ikke mere end et Fruentimmer, saa Far Adam ikke kunde forelske sig i en anden Mand's Kone.“ — „Det ugudelige Menneſke!“ raabte Valpurga, det var, som om Baums Ord havde revet alle Klæderne af hende, og hun blev gloende rød i Ansigtet. Men Baum svarte ras: „Det gjør mig ondt, at jeg i Dine Øjne er saa ugudelig, i mine Øjne er Du vakker, ja saa vakker, at jeg —“ Her blev han afbrudt midt i Talen af en anden Tjener, som raabte paa ham. Valpurga traf sig ras til tilbage til sit Værelse. Hun var vred paa Baum. Tør man da bruge saadanne Talemaader ligeoverfor en gift Kone? Men snart blev Baum dybt bedrøvet, hans Kone var heftig syg, og han søgte Trøst hos Valpurga. Valpurga havde ogsaa sine smaa Sorger, og Baum var ikke fæn til at gjøre Gjengæld. Blandt Andet havde Jrma engang skjænket hende et lidet Guldhjerte, som hun med en gammel Kone fra sin Hjembygd havde sendt sit lille Barn. Konen havde imidlertid aldrig leveret Guldhjertet, og da Valpurga havde faat det at vide, tog hun sig det meget nær. Baum og hun stod netop og talte derom en Dag, da Dronningen uventet kom hen til dem. Da Baum havde truffet sig tilbage, spurte Dronningen, hvad han havde talt om. Valpurga fortalte da, at de havde talt om Grevinde Jrma, og kom med det Samme til at sige, at hun saanede hende saa svært; thi Jrma var en fjorten Dages Tid iforvejen rejst hjem paa et Besøg til sin Far. „Ja, ogsaa jeg længes efter Grevinden“, sagde Dronningen; „thi hun har noget uforklarligt Tiltrækkende ved sig. Men maaste var det bedre, at hun blev, hvor hun er“, lagde hun til ligesom i Lanter.

(Fortsættes).

Breve fra Stortinget.

II.

Flere af mine Venner har fraraadet mig at fortsætte Brevskriveriet fra Stortinget. Jeg kan dog ikke erkjende Gyldigheden af de Grunde, som de har anført derimod og, da jeg har hørt, at disse Grunde har været anførte fra mange Hold og rimeligvis i en stærkere Form fra dem, som ikke staar mig nær, vil jeg i Korthed forklare min Opfatning af Sagen.

Man har sagt, at flige offentlige Meddelelser fra en Storthingsmand under Storthingstiden vil gjøre Brud paa den kollegiale Tone, som bør herske mellem Thingets Medlemmer. Det kan maaste være Tilfældet; men jeg holder ikke stort paa den kollegiale Tone i sin Almindelighed med al dens Overbærenhed og Hensynsfuldhed, og jeg tror allermindst, at den hører hjemme paa Stortinget eller vel engang er mulig blandt et saa stort Antal, som et Hundrede og elleve Mænd. Forøvrigt er det en Selvfølge, at jeg kunde skrive Brevene saaledes, at jeg kunde berede mig selv mange personlige Ubehageligheder derved; men jeg haaber, at man snart vil se, at jeg hverken agter at opvarte med private Sladderhistorier eller overhovedet komme med andre Udtalelser end de, der hører det offentlige Liv til.

Videre siger man, at det skal være smækkende for en Storthingsmand at give sig af med at korrespondere i en Avis. Jeg skulde dog tro, at vi ikke sidder paa Stortinget som en Flok ægyptiske Præster, der ligeoverfor Folket skal iagttage et Stin af opstruet Værdighed; men som ler til hinanden under Maffen. Sin Opfatning deles maaste af enkelte af disse Folk, for hvem Stilling og Autoritet er Afguder her i Verden; men det tør haabes, at den Opfatning mere og mere vil gjøre sig gjældende, at det ikke er Embedet eller Stillingen, som gjør Manden, men omvendt. Vi er sendte paa Thinget for ærligt og oprigtigt at sige vor Mening, og dette maa ligesaa godt kunne ske skriftlig som mundtlig. Det er desværre saa liden Anledning for en Repræsentant til at udtale sig for Vælgerne hos os, at jeg tror at gjøre en god Gjerning ved at bruge det Middel, som vi i den Retning har — nemlig Pressen, naar jeg dertil føler Lyft og Kald.

Endelig har man ogsaa sagt, at vi skal have Andet at bestille herinde end at skrive i Aviser. Enhver maa dog kunne vide, at der altid er en ledig Time at finde for den, som vil og kan nytte Tiden, og for mig er det ialfald mere Hvile end Arbejde at kunne slippe Lanterne og Pennen løs i en friere Form, naar jeg har strævet Dagen ud med det strengt Forretningsmæssige. Og hermed faar det nu og for altid være nok med Indledninger og Redegjørelser.

Bestiller I Jngenting paa Stortinget? vil rimeligvis Mange spørge, som af Aviserne ser, at der endnu ikke har været en stikkelig Debat eller overhovedet Andet end tørre Referater. Jo Noget arbejder vi altid. Vi sidder i Kommitte i Regelen baade Formiddag og Eftermiddag forat forberede Sager, som senere skal behandles, og dertil har vi faat et helt Hestelæs af officielle Tabeller, Indstillinger, Propositioner og Bøger, saaat de, der har Begavelse for Tal eller nogen særdeles Smag for officiel Tørmad, har fuld Anledning til at tilfredsstille sine Lyster. Naar dertil kommer, at der skal nogen Tid til at indrette sig i det nye Hjem, og at det baade er nyttigt og behageligt at gjøre sig lidt kjendt med sine Medrepræsentanter, saa kan vi ikke sige Andet, end at vi har Tiden fuldt optaget.

Men det kan dog ikke nægtes, at Thingets Forhandlinger rimeligvis kunde ordnes saaledes, at der ogsaa i Begyndelsen blev Mere at bestille. Først og fremst klages der nu over, at Regjeringen ikke er færdig med alle sine Sager, saaledes at ikke alle Kommitteer er komne i Arbejde. Dette kan nok ogsaa være muligt, at der er noget Berettiget i denne Klage; men det maa heller ikke være saa grejt til en bestemt Dag at faa alt dette Arbejde færdigt, som omfatter tre Aar i Fortiden og tre Aar i Fremtiden.

Men dernæst er Skylden vist ogsaa for endel Storthingets egen. Vi klager saameget over Bu-

reaurtati og formeget Skrivi om Jngenting hos Regjeringen; men vi kan nok begynde at feje for vor egen Dyr. Her udvikles megen Grundighed. Alt Muligt og Umuligt skal først refereres, saa udlægges, saa til Komitee — hvor Indstillingerne skal være fuld af Vidløstighed og Lærdom — og saa endelig behandles i Thinget, hvis man ikke finder det nødvendigt at sende det tilbage til Komiteen igjen. Det kan være nok saa behageligt saaledes at faa Komiteerne til at bygge Maden for sig; men det maatte være mangen Smaaag, som vilde have en friere Smag, naar vi maatte tænke selv, og vi kunde derved faa Udskilligt fejret fra os, til Arbejdsdagene kommer.

Det er forøvrigt en Selvfølge, at der maa blive en Reform i denne Forretningsorden, dersom det endelig lykkes at faa aarlige Storting. Ved selve Reformaten vil foranlediges, at man det andet og tredje Aar af Sessjonen vil slippe for disse foreløbige Arbejder som Gjennemgaaelse af Fuldmagterne, Dealing i Odelsthing og Lagthing og Besættelse af Komiteerne. Dernæst vil det naturligvis være ulige lettere for Regjeringen at have sine Sager færdige og for Komiteerne at behandle dem, naar de kun omfatter Tidrummet fra det ene Aar til det andet. Den private Forslagstid maatte ogsaa da kunne indskrænkes, hvilket derimod nu kan have sine Betæneligheder, navnlig for de nye Repræsentanters Skyld. Og endelig maatte det klarlig være Stortingets Opgave at se til at blive færdig i rimelig Tid forat spare Repræsentanternes Tid og forat forhindre, at den lidet værdige Tanke skal vinde Rum, at Stortingsmændene ønsker at ligge herinde saa længe som muligt for Diæternes Skyld.

Af de offentlige Indberetninger, som vi har faat, er der især et Par, som har vakt almindelig Opmærksomhed, nemlig fra Gaustad Sindsfyge-Ashyl og fra Nas højere Landbrugsskole.

Vi har naturligvis ikke Fagkundskab nok til at bedømme Gaustad Ashyl som Helbredelses- og Plejeanstalt; men da der aldrig har været sagt Andet end Godt derom, maa vi tro, at det i saa Henseende staar vel til.

Hvad vi kan forstaa og hvad den bevilgende Magts Opmærksomhed strax fæster sig paa, er den økonomiske Betydning, og i den Henseende er Gaustad saa fortrinlig, at Anstalten kan staa som et lysende Exempel for alle slike Anstalter i Landet. Gaustad har allerede i mange Aar baa-ret sig selv uden Tilskud af Statskassen, og hvad der især interesserer os Landsfolk, Jordbruget har stadig givet et godt Udbytte. I 1865 var Nettoudbyttet saaledes omtrent 2,300 Spd., i 1866 nær 2,000 Spd. og i 1867 endog over 2,800 Spd. Med hvilken Omhu her vogtes over Statens Interesse fremgaar paa det klareste af Beretningen for 1867. Da der nemlig i dette Aar paa Grund af de højere Priser paa Brød og andre Livsforbrændigheder var Fare for, at Udgifterne skulde overstige Indtægterne, sammenkaldte Direktøren strax et Bestyrelsesmøde, og ved forskellige smaa Indskrænkninger bragte han det til, at Regnskabet ikke alene ballancerede; men at det endog kunde afluttes med et Overskud af et Par Hundrede Daler.

I en fjærende Modsatning hertil staar Regnskabet for Nas. Tilskuddet fra Statskassens Side er omtrent 8,000 Spd. aarlig, og dertil beregnes naturligvis aldrig Renter af den i Ejendommen nedlagte betydelige Kapital. At en saadan Indretning kræver Tilskud, er ikke Noget at forundre sig over, da alle Lærerne skulle lønnes, og der altid falder en Del andre Udgifter. Men det synes dog at være en billig Fordring, at naar Driften af det betydelige Jordbrug (1154 Maal) holdes strengt adskilt fra Undervisningsanstalten, burde det give noget Udbytte til Dækkelse af de øvrige Udgifter. Men dermed er det ganske maadelig bevendt. I 1864—65 var Nettoudbyttet, saavidt det af Regnskaberne kan skjønnes, omtrent 1,100 Spd. og i 1865—6 omtrent 1,700 Spd.; men i begge disse Aar er anvendt respektive 890 og 830 Spd. til Grundforbedringer, saaledes at det virkelige Udbytte bliver ganske tarveligt. I 1866—7 er derimod Jordbruget drevet med et direkte Tab af omtrent 1300 Spd., hvorhos der endvidere er anvendt omtrent 900 Spd. til Grundforbedringer. I samtlige disse tre Aar har des-

uden Gjennemsnitsavlingen paa Gaarden været: af Rug 2 Tdr. Maal, Hvede 1,7, Byg 1,6, Blandform 2,6, Havre 2,5 og af Hø 1,7 Skpd., et Resultat, som sandelig ikke er at rose.

Dersom det var saa, at Nas offentlig var proklameret som en stor Forsøgsanstalt, der var anlagt forat undersøge, om det moderne Højtryks-jordbrug er anvendeligt hos os, vilde Sagen ikke være saa farlig; thi da var dog ikke større Skadefæstet, end at de anvendte Penge vare bortkastede for Statskassen. Det vilde rigtignok altid være et noget kostbart Bevis for, at saadant Jordbrug ikke lønner sig. Men Sagen har ulige større Dimensioner. Nasbruget er i det Store taget en praktisk Gjennemførelse af de Theorier, som i mange Aar har været lærte hos os, og til Nas har man bestandig været henvist som det store Mønster for rationel Behandling af Jorden. Mangfoldige Folk har derfor efter Evne søgt at indrette sin Drift efter dette Mønster, og de har bestandig — forsaavidt de endnu eksisterer — dog beholdt Haabet tilbage om engang at faa sine Penge igjen. Men selv dette maa de nu opgave efter saa be-drøvelige Resultater.

Og saa alle disse unge Menneker, som er udgaaede fra Nas og fra vore øvrige Landbrugsskoler, som har indrettet sig derefter! Mon disse virkelig skal være duelige til at drive det lønsomme Jordbrug frem hos os? Eller kan det ventes, at vort Folk skal modtage dem med Til-tro, naar de er uddannede under saadanne Læremestre?

Dette er utvivlsomt den mest beklagelige Side ved denne meget beklagelige Sag.

Det er et mærkeligt Træf eller et Tidens Tegn, at netop som det moderne Jordbrug saa fuldstændig har bevist sin Uhenfugtssædighed under vore Forhold selv der, hvor Betingelserne maa antages at stille sig mest gunstige, er der udkommet en liden Vog af Landbrugsbestyrer Middelbart paa Notvold ved Trondhjem, som har faat en fortræffelig Anmeldelse i Morgenbladet, og som jeg kan anbefale Folkebladets Læsere.

Forfatteren har ogsaa engang været inde paa Højtryksbruget; men af egen bitter Erfaring har han lært, at det ikke lønner sig under vore Forhold. Theorierne om Vexelbruget og om de forskellige Planters usugende, mindre udmattende, ikke udmattende og kraftforøgende Egenskaber holder ikke Stik, og det Jordbrug, som han anbefaler, er følgende:

At kun en mindre Del af Ejendommen og blot saameget, som Eieren kan drive godt og gjødsle stærkt, holdes i stadig Drift og i fri Om-gang benyttes til den Aving, som til enhver Tid antages at lønne sig bedst, uden at man skal være bange forat tage Korn efter Korn, medens man heller ikke paa den anden Side bør tage mere end et Par Græsavlinger, naar nogen Del gjenlægges. Denne Del af Ejendommen bør dræneres. Den øvrige Del dræneres derimod kun forsaavidt der findes Opkommer, og denne Jord benyttes dels til Bejte og dels til stadig Eng af naturligt Græs, der overgjødsles, saaoft det er nødvendigt.

Dette Brug er i Virkeligheden med nogle Forbedringer det ældgamle norske, saaledes som vi endnu tilbids kan se det i vore Fjeldbygder og Vestenfjelds. Det ser derfor ud til, at vi ogsaa her skal komme til den Erfaring, at vi maa udvikle det, vi har, og bygge paa det Gamle, fordi det i sit inderste Væsen altid har noget Berettiget. Det hører til de evige Love, som aldrig ustraffet lader sig krænke.

De sidste Begivenheder.

Et præsjist Regjeringsblad har fornylig erklæret, at den franske Presfes Optræden i den sidste Tid alene har bidraget til at bringe det nordflesvigske Spørsmål i en for Danmark ugunstige Stilling. Præsisten kan nu mindre end nogenfinde give efter i dette Spørsmål, da det derved vilde faa Udseende af at være ræd. Man bør neppe forestille sig, at dette er et blot og bart Stryderi eller et nyt Paastud for at slippe fra at opfylde en ubehagelig Forpligtelse. Præsistens hele Magtstilling i Tyskland beror jo paa den Stræf, der staar af det, og den Tro, at det er istand til at gennemføre, hvad det behager; det elstes ikke, men hades tværtimod paa det Grundigste af sine nye Underfaatter og af dem, som det arbejder paa at gjøre til

sine Underfaatter, og den hele Bygning vilde derfor komme til at løse i Sammenfaldingerne, naar det ved en efter-givende Politik viste Mangel paa Tillid til sin egen Uover-vindelighed, og der aabnedes en Udflugt til Befrielse for de Mange, som stunder derefter. De præsjiste Statsmænd vilde maatte gjerne opfylde Danmarks rimelige og retfærdige Krav — hvad Striden drejer sig om, synes i og for sig altfor ubetydeligt til, at man for dets Skyld skulde vilde sætte Alt paa Spil — men de kan ikke opgave den ubefordrende og trodsende Holdning uden at bringe Grunden til at vakle under det begyndte Værk.

Det betragtes ogsaa som en afgjort Sag og har fornylig været udtalt af „Rheinische Zeitung“, det eneste præsjiste Blad, der har taget Ordet for et lempeligt Dvgjør af Mellemværendet med Danmark, at den præsjiste Regjering saalidt nu som tidligere vil foretage noget imødekommende Skridt i det nordflesvigske Spørsmål, og Nøgterne om, at den skulde have paakaldt Østerriges Mægling, er fra velunderrettet Hold bleven betegnet som aldeles uhjemlede. Denne Regjeringens Holdning undersøgttes paa det Kraftigste af Pressen, idet baade de officielle og de ikke-officielle præsjiste Blade kappes med hinanden i at føre et udfordrende og uforfæmmedt Sprog ligeoverfor Frankrige og den franske Presse. Et af dem udtaler den Forvisning, at Præsisten ved en saadan Holdning og et saadant Sprog tjener Fredens Sag langt bedre end ved godmodig Efter-givenhed. „Havde vi i tidligere Dage ført et Sprog, der sømmer sig for en Stormagt, vilde det aldrig være faldet Frankmændene ind at bekymre sig om Mainlinjen, Told-parlamentet og lignende Ting eller bilde sig ind, at de kan tale med om Nordflesvigs Grænse.“ Det er muligt; men, da nu Frankmændene engang har denne Ind-bildning og endog har udtalt den paa en meget eftertrykkelig Maade, er det et Spørsmål, om Fejlen lader sig gjøre god igjen, og om der er nogen Udflugt til, at den franske Regjering vil lade sig skræmme til at stoppe Piben i Sæt af de præsjiste Blades Trusler og Stryderier og Berlinerkabinetets „værdige“ Holdning. Udenfor Præsisten er der ialfald Ingen, som tror herpaa. De franske Regjeringsblade knytter mere og mere bestemt sit Haab og Puste om Fredens Bevarelse til den uafviselige Betingelse, at Præfreden bliver oplyst, og da det nu længe har været en klar Sag, at Præsisten ikke kan eller vil efterkomme sine Forpligtelser, er det ogsaa de Flestes Mening, at Krigen maa betragtes som uundgaaelig. Man er kun forundret over, at den ikke allerede er udbrudt, og der herfter kun Tvivl om, hvad der vel kan være Grunden til, at Kæjser Napoleons Regjering fremdeles fastholder sin afsventede Holdning ligeoverfor de tyske Begivenheder, da det dog nu er et Par Maanedes siden, at Marschal Niel forkyndte, at Frankrige havde afsluttet sine Rustninger.

Som vi tidligere har omtalt, skulde det, ifølge visse præsjiste Blades og deres Efterkafferes Paastand, være at tilskrive de seneste spanske Begivenheder, at den store Krig, som indtil for kort Tid siden truede, endnu bestandig lader vente paa sig. Revolutionen i Spanien har, efter hvad disse Blade forsikrer, gjort Kæjser Napoleon en for-stræffelig Streg i Regningen. Han havde allerede saagodt som afsluttet en Alliance med Dronning Isabella, og nu maa han være beredt paa, at han under en udbrudende Krig ogsaa vil faa Spanien med sig (en farlig Tjende!). Selvfølgelig har det i denne de „velunderrettede“ Korrespondenters Tid ikke kunnet mangle paa allehaande oplysende Enkeltheder, der tjener til at støtte hin Paastand, og der er da ogsaa bl. A. leveret en hel Række saadanne af „Times's“ Berlinerkorrespondent, der udmærker sig som en af den bismarckske Politik's mest troende Tilhængere. Det er allerede længe siden, heber det, at det blev forkyndt, at Kæjser Frants Joseph agtede at aflægge et Besøg hos sine polske Underfaatter i Galicien. Dette Besøg skulde være Signalet til et Brud med Rusland, hvorved Østerrige vilde blive støttet af Frankrige, som paa denne Maade vilde aabne det store Felttog. Men imidlertid kommer den spanske Revolution imellem, og istedetfor at rejse til Galicien og kalde den polske Nation til Vaaben mod Moskovi-terne, sender Kæjseren af Østerrige en af sit Riges højst-aaende Mænd til Warszawa for at hilse paa Tsaren, som netop opholdt sig i Polens gamle Hovedstad, og som modtog sin kejserlige Broders Udsending paa en meget unaadig Maade, da han meget godt skjønste, hvad der var Grunden til denne overraskende Opmærksomhed. — Imellem Hol-land og Præsisten var der opstaaet en Strid angaaende Skibsarten paa Rhinen, hvorved den førstnævnte Magt viste sig i høj Grad paastaaelig. Men ogsaa her øvede den spanske Revolution den samme for de russisk-præsjiste Interesser heldbringende Indflydelse. Thi efterat Dronning Isabellas Regjering var styrket, lod Holland sine Betæneligheder falde, og en Traktat er nu bleven undertegnet af begge Magter angaaende den nævnte Skibsart. — Endog for de nordiske Rigers Politik skal, efter Korrespondentens Forsikring, Revolutionen i Spanien have haft en

afgjørende Betydning. I den Trontale, hvormed den danske Rigsdag fornylig blev aabnet, omtales Forlovelsen mellem Kronprins Frederik og Prinsesse Lovise i Udtryk, hvorved der antydes et Haab om en varig Alliance mellem de nordiske Riger, og denne Alliance skulde da høre med i Napoleons Felttogsplan. Men imidlertid tog Søgerne i Spanien en afgjørende Vending, og hvad sker? I den Trontale, hvormed det norske Storting kort efter aabnedes, blev Forlovelsen omtalt, uden at engang Danmarks Navn nævntes. Man kan af denne sidste Bemærkning danne sig et Begreb om Timeskorrespondentens Skarpsindighed og Paalidelighed, især naar man erindrer, at der affuratur forløb en Dag mellem den danske Rigsdags Aabning (den 5 Oktober) og det norske Storthings Aabning (den 6te Oktober).

Langt sandsynligere end al denne Snak om de Underverker, som den spanske Revolution skal have udøvet, er det, naar man søger Grunden til, at Napoleon endnu ikke har opgivet sin ævntede Holdning, i de indre Forsiklinger, som Østerrige fremdeles har at kæmpe med (nemlig den tschechiske Opposition, som dog for Øjeblikket synes at være bragt til nogenlunde Ro), og deri, at Østerrige endnu ikke har fuldført sine Rustninger. Thi derom kan der ikke være Tvivl, at denne Magt er kaldet til at spille en afgjørende Rolle i den Krig, som Verden nu efter al Sandsynlighed gaar imøde. Den østerrigiske Regjering forsikrer vistnok, at den kun bestræber sig for at opretholde Freden, og at den holder fjært fra sig enhver Tanke om at øve nogen Gjenjælpespolitik ligeoverfor Prøjsjen, og der er neppe heller Grund til at tvivle om, at den vilde holde sig nøjtral, naar Kampen alene skulde komme til at udfolde sig mellem Frankrige og Prøjsjen; men bag Prøjsjens stærke Rusland, og mellem Rusland og Østerrige bestaar der allerede et Forhold, der kan betegnes som Krig paa Liv og Død, efterat Tsarens Regjering har antaget sig den panslavistiske Bevægelse, og efterat Østerrige er optraadt som den polske Nationalitets Beskytter. Og Frankrige kan ikke rykke i Marken uden at indskrive Polens Befrielse paa sin Fane. Et russisk Regjeringsblad har ogsaa nylig med Hensyn hertil stillet Ruslands Opræden som Prøjsjens Allerede i Udsigt. „Derfor Frankrige fejrer, vil det overskrive Rhinen, og dersom det faar Stortugudømmet Polen til at gjøre Dyrer, vil Rejsningen forplante sig til Polen. Da vil den russiske Hær maatte gribe virksomt ind for at opretholde Ordenen, og da vil Erindringen om det første Kejsersomme opstaa i fornyet Stykke. Men blander Rusland sig i Krigen, kan Østerrige ikke holde sig tilbage uden at udsætte sig for fuldkommen Tilintetgjørelse.“

Den nye østerrigiske Hærløb, hvorved Armeen foreslaas bragt op til en Størrelse af 800,000 Mand, har i disse Dage været under Behandling af et af Rigsraadet nedsat Udvalg. Loven mødte stærk Modstand inden Udvalget; man fandt, at den vilde paalægge en altfor stor Byrde, og det foresloges, at Hærens Maximum skulde være 600,000 Mand, og at den paa Frisod ikke maatte overstige 255,000 m. m. Da optraadte v. Beust, der meddelte Dplysninger, som med Et omstemte Udvalget, saa at det gik ind paa Regjeringens Forslag. Han stilledes, isølge et Wienerblad, Østerriges Forhold til Frankrige, England og Italien som fuldkommen uenskabeligt. Ligeoverfor Prøjsjen havde Regjeringen gjort Afkald paa al Gjenjælpespolitik. Med Hensyn til Rusland erklærede han, at Østerrige bestræbte sig for at staa i et godt Forhold ogsaa til denne Magt; men han gav ikke utydeligt at forstaa, at Østerrige i Tilfælde af en Krig mellem Frankrige og Prøjsjen maatte være beladet paa fiendtlige Strid fra Ruslands Side.

Kristiania.

Den 7 November 1868.

Direktionen for Kristiania Theater har aabnet Underhandlinger med Hr. Michael Brun i Kjøbenhavn, om at overtage Ledelsen af vor nationale Scene. Allerede blot at have aabnet saadanne Underhandlinger er en Ilyngelse, og er det sandt, at danske Autoriteter har anbefalet saadant Valg, saa betegner det kun den Foragt, som man derne har for vor begyndende Kunst. Uden at kjende Hr. Bruns Historie herfra Landet eller dens Fortsættelse i Danmark, uden at vide, at han selv ved de uoverordnede Theatre derne efterhaanden bliver en Umulighed, ligesom at han nylig forgæves har søgt om at blive Bestyrer af Kjøbenhavns Teatrol, behøver man blot at læse hvilket som helst af hans Stykker, der med en vis Færdighed er arrangeret for Scenen efter forskellige Romaner af andre Forfattere, og man vil søle den Sjælens dybe Vandhed, det uoverordnede Selvfab, man her kommer sammen med. Dette Skridt af Direktionen for vort Nationaltheater, hvilket ogsaa har bestemt os til at optage den Artikel, som findes under „Nyheder“, er en Uabentarelse af mere end Ufor-

stand, nemlig af Mangel paa Agtelse for den Opgave, som skulde være dem betroet.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Om det Forslag, der er forelagt den danske Rigsdag om Bevilling af Finantstilfud for Jylland, har Jædr. en Artikel, hvori det bebrejder Regjeringen den Flothed, den i den sidste Tid har lagt for Dagen ved det ene Forslag efter det andet om Pengebevillinger. Bladet stiller derpaa dem (naturligvis nærmest os), der misunder Danmark Besiddelsen af denne Provins, som nok ikke kaster videre af sig, men suger mange Penge, og siger, at det er Lidet at misunde Danmark, at det aarlig maa gjøre en Udbetaling af en 60,000 Rdl. og har saa Lidet igjen, som det virkelig har. — Folkehøjskoleagen synes at skulle gjøre endnu et Skridt fremad i Norden, idet der efter „Helsingfors Dagblad“ i Helsingfors er holdt et Møde, hvori der blev bragt paa Bane at oprette Folkehøjskoler ogsaa i Finland. Den almindelige Mening ved Mødet var, at der Intet kunde være iveness for at finde Mænd, der ved aandeligt Arbejde kunde løfte Almuen til højere Dannelse og Interesse for Almenlige, ligesaa vel i Finland som i Danmark, trods den forskellige Stilling, de to Lande indtager paa Kulturens Stige. Hvad Tilvejebringelse af af Midlerne angaar, mente man, at al Tanke om Statsunderstøttelse burde holdes borte, og at Midler burde indsamles for at understøtte Mænd, som vilde paatage sig Arbejdet. Derimod synes man at have været bange for, at Almuen maatte ikke vilde nytte saadanne Folkehøjskoler; men forhaabentlig vil Sagen ingen uovervindelige Hindringer støde paa, og i saa Fald vil Finland vistnok være at lykønske med et Skridt fremad paa Almenophyllningens Bane. — „Dølen“ anker under sin politiske Artikel denne Gang over det Tryk, som hviler paa de i de kongelige Kontorer ansatte Folk, idet de forbydes at sige eller skrive Noget, der kunde smage af Opposition. Dernæst omtales det „officielle Frieri“ til vore Storthingsmænd, som skal gaa for sig herinde. „Bergensposten“ leverer i en Artikel om aarlige Stortinget en Sammenligning mellem Forretningshaftigheden ved vort Thing og den danske Rigsdag; thi medens vort Storting, der indtil nu har kostet Landet 10,000 Spd. alene i Diæt, siger Bladet, (altsaa nu omtr. 15,000) ikke har drevet det til endda at debattere en eneste Sag, naar man undtager den uvæsentlige om Udgivelse af en mindre Storthingsstidende, saa vare Debatteerne ved den danske Rigsdag allerede nogle Dage efter Aabningen i fuld Gang. Aarsagen til denne Forskjel er naturligvis fornemmelig den, at den danske Rigsdag samles hvert Aar, saaledes at der ved enhver ny Samlings-Aabning fortsætter sit Arbejde, og ikke som vort Storting er over to hele Aar borte fra det og derpaa begynder aldeles fra Ny af. Rigsdagen behøver derfor heller ikke ved Samlingens Slutning at arbejde med Deranstængelse eller Overlelse; thi inden et Aar er omme, kan uafgjorte Sager saa sin paalidelige Afslutning.

Nyheder.

Theatret. Redaktionen har modtaget et Brev tilligemed nedensaaende Artikel. Af Brevet hidtættes følgende: — — — ogsaa en Ide, en Sag, som lider under bureaukratisk Overgreb, og det er Theatret. Thi ogsaa her anser de Embedsmænd, som tilfældig har faat dermed at gjøre, sig selv for Sagen og oplægger en Vold af dybe Former, mens Livet dør. Endstjønt baade Aften- og Morgenbladet har nægtet Artiklen Optagelse, skulde jeg ikke have været at henvende mig til Dem, saasom De aldrig i Deres Blad, saavidt jeg ved, har fulgt med Theatret, — dersom jeg ikke troede, at de, som i Theatret ser en Ide af Betydning, endnu er meget faa, og netop derfor har Ansvar. Vi ved jo, at uagtet Hovedstaden her har faat en Opgave ligeoverfor Landet, fjætter Hovedstadens Blade den ikke anderledes end som Nyhedsartikel; den enkelte Undtagelse har jo en enkelt Medarbejder, afdebe Hans Bordenvik dannet, i hvem Theatret mistede mere end en hel Direktion. — Vil nu heller ikke De optage min Artikel, saa skal den tilligemed en Udsigt over hvad Theatret har tabt og lidt under bureaukratisk Regimente fra sin Stiftelse til nu — udkomme særskilt; thi Bladet skal ikke kunne holde Rogen fra at udgive, hvad han ønsker og finder det rigtig at fremlægge til en Sags rette Bedømmelse. Erhøvdigt.

Vi er fuldkommen enige med den ærede Indsender deri, at denne Sag har fædrelandsk Betydning, fjænt den for detmeste behandles, som om den ikke havde mere end Nyhedens og Fornøjselsens. Artiklen har vi saameget mindre Grund til at nekte Optagelse, som den jo i alt væsentligt indeholder vor egen Mening, hvilket Enhver let ser, som kjender den. Kun synes det os, at Indsenderen har glemt Noget af det, som i denne Sag er mest betegnende,

og den enkelte Gang, som vi behandler den, kan vi jo sætte det til, nemlig, at den Magtfordeling i Styrelsen, som Theatrets Direktion fandt „utilraadelig“, den er netop nu optaget, idet Direktionens Formand fortiden sidder inde med al den Myndighed, som den artistiske Direktør skulde have haft; Forskjellen er blot, at den nu er mere ukontrolleret og udøves af En, som ikke forstaa sig derpaa. Red.

Da Aftenbladet nylig har taget Theaterdirektionen i Forsvar, og dette efter almindelig Opfatning jo maa betyde et Tillidsvotum, som maatte Redaktionen blot vil have udstrakt til den enkelte Sag; men som ogsaa kan opfattes at gjælde mere, tillader Redaktionen maatte, at de, som ikke kan være med at give Direktionen noget Tillidsvotum, benytter Lejligheden til at tage Ordet.

Først og fremst maa da fastholdes, at vi tror, at Theatret er til for Kunstens Styld og ikke for „at det ene Hold af Advokater skal afløse det andet i at more sig med dets Bestyrelse.“ Rigtig nok har man endnu ikke i nogen Theatrets Generalforsamling, idetmindste ikke i de senere Aar, hørt noget Ord om Kunstens eller noget Forsøg paa en Undersøgelse af, hvorledes Theatret er blevet ledet kunstnerisk; medens man derimod oftere har hørt Repræsentanter for det ene „Hold af Advokater“, som for Øjeblikket stod i Opposition, jage efter det Hold, som for Øjeblikket stod ved Roret. Men om ogsaa alt Andet end Ideen har været oppe i Theatrets officielle Forhandlinger, hvilket ellers er et slemt Tegn, saa er den ikke desto mindre tilstede som Forbring og kræver, at Udgangspunktet for en Bedømmelse tages fra den.

Saa længe Direktionen har en artistisk Leder i sin Midte, maa det kunstneriske Ansvar lægges over paa ham; griber den imidlertid ind i hans Ledelse med Arrangements, som ere ham imod dets i den Udstrækning eller Indskrænkning, de faar, dets i sig selv, saa deler den Ansvar med ham. Men styrer den Theatret uden nogen artistisk Leder i sin Midte, har den det naturligvis helt og holdent.

For første Sæsons Vedkommende, hvori denne Direktion deltog, har den intet kunstnerisk Ansvar haft; for anden Sæsons Vedkommende har den delt det, for denne har den det alene. Dommen over anden Sæson har ikke lydt gunstig, og i Direktionens egne Forhandlinger baade under Sæsonen og senere ser man en Erkjendelse af, at den selv ikke har fundet Sæsonen at være kunstnerisk tilfredsstillende. Ikke desto mindre har den nu paataget sig at styre Theatret ganske alene. Fordum var det jo saa, at Direktionen styrede alene; men dets er dette nu meget længe siden (paa en Afbrydelse nær, som ikke var kunstnerisk heldig, og hvori man især tog sin Tilflugt til Syngestykker) og dets har den Tid, hvori Theatret havde Instruktions og Ledelse saavidt stude Theatret frem, at man kan se, hvad som skal til. Vort Theater er jo et grundlæggende; lige saavist som derfor Repertoiret maa lægges paa en bred Smagsgrund, maa de ældre Kræfter styres, saa de ikke lægger falsk Grund for de yngre, og disse arbejdes frem, fordi Theatrets Fremtid hviler paa dem. Efterat Direktionen helt har overtaget Ledelsen, ser intet Saadant. Maalt med Idens Maal er dette at forspilde Hovedsagen, og da skulde den Direktion, som ikke kunde fremme Hovedsagen d. v. s. ingen kunstnerisk Ledelse kunde opnaa, ladet Andre prøve at gjøre, hvad den selv ikke kunde. At fortsætte, naar den ikke kan gjøre det, som er Hovedsagen, altsaa fremme det, hvorfor Theatret er til, kan være juridisk rigtig og det kan være deres eget Ønske; men det er meningsløst. Naar det vedbliver Dag efter Dag, Uge efter Uge, Maaned efter Maaned, saa vover denne Meningsløshed op til at blive en Brøbe; thi at forspilde en hel Virksomheds Ide er en ligesaa stor og ofte større Brøbe end at forgaa sig mod en af Lovens Ideer, fjænt det første kun straffes af den offentlige Mening og det andet iltige af Øvrigheden.

Theatret fylder nu ikke sin Bestemmelse. Vi er i den bedste Del af Sæsonen (fra Midten af Oktober), og endnu er ikke Noget gjort, som gaar ud over at friske Lidet. Dette, som kunstnerisk bedømt, er Intet, skal afløses af „Hertuginde af Geroldstein“, som ogsaa er Intet eller maatte være end Intet. Som det er med Repertoiret, er det med Opgaverne; ingen Skuespiller er (paa en enkelt Undtagelse) stillet en ny, som der er Noget ved. Ingen har faat en lærerig ældre for at optage den med mere fremvogne Kræfter.

Gjennem det Hele gaar Mangel paa Evne til at behandle Forholdene, Kunsten som Kunstnerne. Ikke før var den artistiske Direktør i Sommer traadt af, før hele Orkestret gjorde Dyrer, og (det ved Enhver, som har talt med Medlemmerne derom) ikke fordi de ingen Sikkerhed fik for sin Oage; men fordi de fik en overmaade uhyggelig Behandling af Direktionens Formand, da de i høflig Deputation kom for at tale med ham. I de Forhandlingerne, som føres med Direktionen, ydre som indre, kommer

Bekjendtgjørelser.

Sognalds Præstegjæld, Bergens Stift, er en Lærerpøst ledig. Skolen holdes i 2de Kredstuer, hvoraf den ene i Sognaldsvejren, den anden i sammede Nærhed. Skoletiden er 30 Uger om Aaret, Lønnen 1 Spd. 24 f. pr. Skoleuge, og for 24 Uger Kosthold in natura, for 6 Uger Kostholdsgodtgjørelse med 20 f. pr. Dag. Ansøgninger, stiledes til Bergens Stiftsdirktion og ledsagede af de fornødne Attester, indsendes inden 6 Uger fra Dato i betalte Breve til Sognepræsten i Sognald.
Sognalds Præstegaard d. 17 Oktober 1868.
J. E. Smith.

En Omgangsstolelærerpøst paa 5 Kredse, der bliver at tiltræde fra førstkomende Nytaar, er ledig i Gulden i Salten. Den aarlige Skoletid er 42-44 Uger à 2 Spd. pr. Uge med frit Kosthold og Herberge in natura. Ansøgninger herom indsendes i betalte Breve til Højskolekommissionen.

Ledige Jordemoderbestillinger.

Jordemoderbestillingerne i Nærstrand og Rennæss Præstegjælde samt Bakkens Sogn, Ryfylke Fogderi, med en aarlige Løn af 40 Spd. for hver og en gjen- sidig Opsigelsesfrist af 3 Maanedre, ere ledige.
Ansøgninger om disse 3de Poster blive i betalte Breve at indsende til Stavanger Amtscantor inden 8 Uger fra 1 November d. A. at regne.

Bekjendtgjørelse.

Fra 1ste Januar 1869 er en Lærerpøst ledig i Befrings Skolekommune i Førde Præstegjæld med 24 Ugers Undervisning om Aaret. Skolen holdes i leide Lokale. Lønnen er 6 Ort pr. Uge. Godtgjørelse for Kost og Herberge ud- betales Læreren af Skolekasen med 12 f. pr. Dag. Ansøgninger om denne Lærerpøst, forsynede med de fornødne Attester og stiledes til Bergens Stiftsdirktion, indsendes i frankerede Breve til Sognepræsten i Førde.

En Skolelærerpøst er ledig i Sandsver og ønskes besat fra 1ste Jan. hernæst. Lærersalonen er 1 Spd. 60 f. og Kostholdsgodt- gjørelse 1 Spd. pr. Skoleuge. Undervisningen gives for- tiden i 36 Uger aarlig i 3 Kredse, i de 2 i leide Lokaler, i den tredje paa Omgang; Kredsene ligge meget spredte. Ansøgninger, stiledes til Christiania Stiftsdirktion, bedes i betalte Breve og bilagte med Attester om moralisk Forhold og Duellighed indsendte til Sandsvers Skolekommission inden 6 - ser - Uger fra Dato.
Sandsvers Præstegaard den 13de Oktober 1868.
Monrad.

Brandforsikrings-Selskabet „NORDEN“

overtager Forsikringer i Landdistrikterne paa alminde- lige Landbønsrings-Gjenstande til $\frac{1}{4}$ pCt. eller 30 Skil- ling af 100 Spd. for Aaret; man henvende sig til Hovedcontoiret i Christiania eller nærmeste Agent.
Jacob Ihlen. H. F. Løkke. Olai Olsen.
M. Langaard. J. Birch.

C. F. Gjerdrum,
adm. Directeur.

Christiania almindelige Brandforsikringselskab

og Livsforsikringselskabet IDUN

med
Aktiekapitaler: En Million Species
tegner Forsikringer imod billige Præmier og liberale Vilkaar.

Hovedkontor: No. 5, Prindsens Gade.
D. Kildal. Ths. Joh. Hefbye. Joh. H. Andresen.
B. Dybwad. J. Gjerdrum.

Navigationsskole.

Navigationselever optages hver Dag fra Kl. 9 Fm. til Kl. 2 Em. og fra Kl. 3 til 5 Em. i Bings Naviga- tionsskole, Klingenbergsgaden No. 13. Betalingen er 6 Spd. pr. Md. for 7 Timers daglig Undervisning.

ASPETØMMER

leveret ved Jernbanestation, kjøbes stedse til høje Priser af
I. L. Sundt,
Youngstorvet, Christiania.

Portrættammer saavel af eget Fabrikat som i Kommission fra Udlandet, af de mest brugelige Sorter, anbefales de Handlende og An- dre, til billige nedsatte Priser i Youngsgaden i Christiania hos
J. Lund.

Prima dampsmeltet Medicintran

leveres til Dagens Pris saavel tønnevis som i mindre Kwanta, frit ombord, af P. E. Hoel i Alesund.

Surrogat for Modermelken. Liebig-Liebes Næringsmiddel i "opløselig" Form fra Apotheker I. Paul Liebe i Dresden

(den berømte Suppe koncentreret i Vacuum og saaledes ved simpel Opløsning i Melk færdig til Brug)

i Flasker à $\frac{2}{3}$ Z med Brugsanvisning og Forklaring 40 Skilling.
Lager i Christiania hos C. M. Michelsen,
Hjørnet af Skipper- & Toldbodgaden.

S. Amundsen & Co. ved Torvet

anbefaler sin Handel med Düsseldorf Oliefarver i Tuber og præparerede Vandrødder af Carl Schmidts bekjendte Fabrikata, sparklede Lærreder (Gibslær- red, Maltuch & Ywillick) og Malepapir af Roeller & Hüstes (Leipzig) Fabrikata, Fernisser & Tørreolier fra Carl Hornemann i Hannover og Soehnée freres i Paris, Pensler, Paletter, Paletknive, Sparkler etc., som vel assorteret for Vinteren.

For Sognebibliotheker.

Disse kunne med tolv Skilling Kvartalet faa heftede Exemplarer af „Norsk Folkeblad“ for Aargangene 1866 og 1867.

Norsk Folkeblads Udgiuer.

Paa mit Forlag er udkommet:
Den røde Bog. En Fortælling af en Kjøb- mandsfamilies Kors og Glæ- de, af Dr. Friederich Ahlfeld, Forfatter til „Menne- skelivet“ o. s. v. Dverfat af Cand. theol. Lauritz Peter- sen. 5 Ark 8vo. Pris heftet 20 f., sm. indb. 36 f.
J. W. Cappelen.

I alle Boglader erholdes:
Realconcordants eller Bibelordbog
med en Tidstabel og en Fremstilling af Christendom- mens Govedlærdomme i Bibelsprog
ved
C. Levinson.

30 Ark dobbelt Kvartformat.
(Tidligere Bogladepris 1 Spd. 78 f.)
Nedlat Pris 72 f., indb. 90 f.

Af Hr. Skoledirektor Leus's velvillige anbefaling for Bogen fremhæves: „Det er min faste Overbevisning, at enhver Religionslærer i dette Værk vil finde en særdeles nyttig og hensigtsmæssig Hjælpebog under sin Forberedelse til Bibellæsninger og Religionsundervisningen i det Hele. Prisen er i henhold til Bogens Omfang og indre Værd særdeles billig.“
Bergen i Oktober 1868. C. Floor.

I Bogladerne faaes tilkjøbs:
Rettskrivnings- og Stilovæiser
i Modersmaalet, udgivet af D. Stave. Pris 12 Skill.

G. C. Kroghs Omrids af Verdenshistorien (til Brug ved Repetition), 30 f., er udkommet hos F. Beyer i Bergen.

Hos Undertegnede og i Landets samtlige Boglader faaes:
En Samling **Smaa Fortællinger** for Skolen.
Samlet og udgivet af D. Stave. Pris indb. 36 Skill.
Jacob Dybwad.

Amtskarter

udgivne af den geografiske Opmaalings.

Over følgende Amters Karter i Maale- stoffen 1:200,000: Smaaleneres, Aarshus, He- demarsnes (3 Blade), Jarlsberg og Laurviks, Kri- stians (3 Blade), Bustersuds (2 Blade), Brats- bergs (2 Blade), Nebenas (2 Blade), Lister og Mandals, Stavangers (2 Blade), Søndre Bergens- hus (2 Blade, hvoraf dog kun det sydlige er ud- kommet).

Amtskarterne kan erholdes tilkjøbs i alle Landets Byer hos Opmaalings Kommissiøner og sæl- ges desuden i Partier (mindst 10 Blade) med 16 $\frac{2}{3}$ pCt. Rabat fra Opmaalingskontoret, der ud- reder Omkostningerne ved Indpakning og Fragt.

Mod Rekvizition i betalte Breve med Adresse: „Opmaalingskontoret i Kristiania“ kan altsaa erholdes hvilke- somhelst 10 Amtskartblade for 2 Spd. 60 Skill.

Paa undertegnede Forlag er udkommet og tilkjøbs i Rigets Boglader:

Bibelsk Real-Ordbog.

Af C. A. Holmbøe, Professor.
Med henved 300 i Texten indtrykte Trænit, samt et Kart over Jerusalem og Omegn. VI, 416 Sider 8. Svo. Pris: heftet 1 Spd. 48 f.; indb. i sort Bælfbind 1 Spd. 84 f.; do. i presfet Skirting 2 Spd.; do. i Chagrin med Guldfnit 3 Spd.
Et heftet Exemplar kan sendes med Posten til hvilket- somhelst Sted i Landet for 8 Skill.
P. E. Mallings Forlagsboghandel.

Paa undertegnede Forlag er udkommet:
Keyser: Samlede Afhandlinger,
udgivne ved Professor D. Nygh. 3die (sidste) Hefte. Med Forfatterens Portræt. 50 Skill.
Værket kan endnu faaes komplet til Subskriptionspris 1 Spd. 30 f.

Indhold: Om Nordmændenes Herkomst og Folkeslegt- skab; Nordmændenes Religionsforfatning i Heddommen; Udfagt over den norske Samfundsforsødens Udvikling i Mid- delalderen; Historisk-heraldisk Undersøgelse angaaende Nor- ges Rigsaaben og Flag.
Tidligere er udkommet:

Keyser: Esterladte Skrifter.
1ste Bind: Nordmændenes Videnstabelighed og Literatur i Middelalderen. 1 Spd. 84 f. 2det Bind 1ste Afdeling: Norges Stats- og Retsforfatning i Middelalderen, 1 Spd. 24 f. 2den Afdeling: Nordmændenes private Liv i Mid- delalderen, 50 f.
1ste og 2det Bind tilfammen sælges endnu til Sub- skriptionspris, 3 Spd.
P. E. Mallings Forlagsboghandel.

I Commission hos Undertegnede er udkommet og faaes i alle Landets Boglader:

Storegut av N. O. Vinje.

Andre Uplaget. Godt kjøbsudgave 18 f.
Alb. Cammermeyer.
Sjuelet Lovstrups Gaard, Rindegaden.

Paa mit Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader:
Husdyrlægen.

Raadgiver for Landmanden ved Behandlingen af Hus- dyrenes Sygdomme. Efter W. Spinosa og G. F. Sjæ- ftedt. Af S. Konow, Amtsdyrslæge og Agronom. Pris heftet 24 f., i fift Bind 30 f.
Bergen, Oktober 1868. C. Floor.

Udkommen er og faaes i alle Landets Boglader:
Meddelelser fra Aandernes Rige

udgivne af
F. A. Greve.
Pris 22 f.
Arel Schjøfte.

Norsk Skoletidende.

Saaftremt et tilfredsstilligt stort Antal Subskribenter maatte være tegnet og anmeldt inden Udgangen af d. A., agter jeg fra Nytaar af at udgive et Ugeblad for Skole- væsen under ovennævnte Navn.

Bladet vil komme til at omhandle den elementære Undervisning i Almindelighed og altsaa have fornemlig Almue- skolen, men ogsaa Borger- og Pigeskoler for Nie.

Dets Indhold vil blive: Meddelelser om fremmede Landes Skolevæsen, om offentlige og private Foranstaltninger til Skolevæsenets og Uplysnings Fremme hos os, ori- ginale og oversatte Artikler om Undervisning og Andet, som angaar Skolens Liv og Virksomhed, Bekjendtgjørelser om ledige Poster ved ovenfor nævnte Skoler, Anmeldelser af Lærebøger, Læremidler og Skrifter vedkomende Skolen.

Bladet vil udkomme enten her eller i Christiania med et 8-sidigt Ark i stort Ottav hver Uge til en Pris af 60 Skill. (med Porto 65 f.) halvvaarlig, hvilke erlægges for- stadsvis første Gang, naar Bladets første Nr. af Substri- benter er modtaget, senere ved hvert Halvaars Begyndelse. Subskriptionen er bindende for hvert Halvaar.

Subskribentfamlere erholde for 8 tegnede Exemplarer 1 Fri-Exemplar.
Bladet kan rekvireres fra nærmeste Postkontor eller Postaaabneri.

Paategnede Subskriptionsplaner bedes indsendte saa- rest muligt til Undertegnede.
Hamar, 15 Oktober 1868. N. Hertzberg,
Seminarbestyrer.